

Огляд законодавчих змін

що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | Квітень 2023

Прийняте законодавство

- Пенсійні посвідчення ВПО
- Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення
- Реєстрація місця проживання неповнолітніх осіб
- Фонд ліквідації наслідків збройної агресії
- Єдиний реєстр осіб, у тому числі дітей, депортованих або примусово переміщених¹
- Координаційний штаб з питань забезпечення реалізації прав і свобод ВПО
- Компенсація за пошкоджене майно

Інші події

- Відновлення виплат пенсій
- Разові виплати особам, що евакуюються
- Стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги
- Оновлений Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії

Прийняте законодавство

Пенсійні посвідчення ВПО

7 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №325](#), якою відмінив спеціальну² процедуру видачі пенсійних посвідчень для ВПО державним банком «Ощадбанк» на час дії військового стану і трьох місяців після його закінчення. Відтепер Пенсійний фонд видаватиме пенсійні посвідчення для ВПО за загальною процедурою. Таким чином, проблема із доступом до пенсійних банківських рахунків, пов'язана із затримками у видачі комбінованих банківських карт, що слугують пенсійними посвідченнями, має припинитися.

Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення³

7 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках](#) (далі Стратегія і Операційний план до неї). Нова стратегія спрямована на розробку державної політики, яка забезпечує ефективну відповідь на нові виклики, пов'язані з масовим переміщенням людей, що було спричинено повномасштабним вторгненням Російської Федерації, та вирішення потреб постраждалих від війни осіб.

Стратегія встановлює 5 стратегічних цілей, кожна з яких має окремі завдання та показники результативності.

- Посилення спроможності держави у реагуванні на виклики внутрішнього переміщення та забезпечення умов для реалізації державної політики у сфері внутрішнього переміщення;

¹ Депортована особа, в тому числі дитина, - громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка має право на постійне проживання в Україні, яких змусили залишити або покинути своє місце проживання шляхом виселення або інших примусових дій з території, на якій вони законно перебували на територію інших держав; примусове переміщення ж відбувається в межах тимчасово окупованої території України

² Пенсіонери ВПО могли отримувати пенсію виключно на картки, видані державним банком «Ощадбанком» які водночас були пенсійними посвідченнями, із зазначенням на них графічної та електронної інформації про власника та його електронного цифрового підпису. З початком повномасштабного вторгнення і зростанням кількості ВПО, банки стали неспроможними фактично забезпечити емісію таких карток.

³ Детальніше у [Тематичному огляді законодавства УВКБ ООН](#)

- Створення умов для безпечного переміщення осіб з населених пунктів, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій, та задоволення їх гуманітарних потреб;
- Сприяння адаптації ВПО на новому місці проживання безпосередньо після внутрішнього переміщення;
- Сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб шляхом створення умов для розвитку потенціалу, посилення спроможності приймаючих територіальних громад;
- Підтримка безпечного повернення до покинутого місця проживання та реінтеграції ВПО.

Таким чином, Стратегія слугуватиме як рамка для посилення захисту ВПО та їхньої інтеграції. Подальші дії, пов'язані з її імплементацією на місцях очікуються протягом наступних місяців.

Реєстрація місця проживання неповнолітніх осіб

11 квітня 2023 року Парламент України прийняв [Закон № 3054-IX](#), спрямований на спрощення процесу реєстрації місця проживання для дітей, переміщених з територій, що перебувають поза контролем Уряду України або з територій, де ведуться (велися) бойові дії⁴. Відтепер місце проживання цих дітей буде дублювати місце проживання батьків (одного з батьків) або законного представника. Це надасть дітям доступ до прав та соціальних пільг ВПО.

Закон також передбачає право ВПО на отримання послуг Державної міграційної служби за місцем подання заяви, а також право дублювати зареєстроване місце проживання з документів, що підлягають обміну, або з Державних реєстрів, що містять інформацію про зареєстроване місце проживання. Хоча ці положення не є новими, відтепер вони набули закріплення на рівні закону. Очікується, що зміни полегшать підтвердження зареєстрованого місця проживання, а отже реєстрації в якості ВПО та доступу до прав під час переміщення.

Фонд ліквідації наслідків збройної агресії

11 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 323](#), якою внесено зміни до Постанови № 118⁵, що регулює використання коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Оновлена Постанова тепер безпосередньо дозволяє виділяти кошти для компенсації за зруйноване або пошкоджене житло.

25 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 382](#) щодо реалізації експериментального проєкту з відновлення поселень⁶, постраждалих внаслідок воєнних дій. Проєкт координується Мінінфраструктури та Агентством Відновлення; Агентство Відновлення також виступає головним розпорядником бюджетних коштів і відповідає за прийняття рішень щодо виділення коштів для реалізації проєкту. Обласні цивільні/військові адміністрації, консультуючись з органами місцевого самоврядування, складають список об'єктів, які планується відновити або реконструювати у рамках цього проєкту. Цей список подається до Агентства Відновлення, яке оцінює його та приймає рішення щодо виділення коштів та імплементації проєкту або повертає список для подальшого доопрацювання.⁷

25 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 412](#), якою було створено Міжвідомчу робочу групу для розгляду пропозицій заявників та підготовки рекомендацій Кабінету Міністрів щодо виділення коштів з Фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Група також буде сприяти розробці нормативно-правової бази, пов'язаної зі сферою її відповідальності.

⁴ Території, згідно з [Переліком](#)

⁵ Детальніше у [Огляді законодавства УВКБ ООН за лютий 2023](#)

⁶ Даний проєкт реалізовуватиметься у таких населених пунктах: селище Бородянка, село Мощун, село Посад-Покровське, місто Тростянець, село Циркуни, село Ягідне

⁷ Постанова передбачає відступ від деяких положень, передбачених Постановою №118 при реалізації проєкту

Єдиний реєстр осіб, у тому числі дітей, депортованих або примусово переміщених

18 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 339](#), якою регулюється створення, ведення, доступ до Єдиного реєстру реєстр осіб, у тому числі дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російською Федерацією проти України. Власником Реєстру є Міністерство реінтеграції, а адміністратором виступає Український національний центр розбудови миру⁸. Адміністратор відповідає за реєстрацію випадків депортації або примусового переміщення на основі інформації, що надходить від органів влади або місцевого самоврядування, осіб або установ і забезпечує доступ користувачам⁹ до Реєстру.

Український національний центр розбудови миру також:

- Забезпечує обмін інформацією з міжнародними організаціями щодо осіб, які були депортовані або примусово переміщені;
- Представляє інтереси дітей, які були депортовані або примусово переміщені, у взаємодії з міжнародними організаціями;
- Надає МЗС необхідну інформацію для захисту прав та інтересів осіб, які були депортовані або примусово переміщені внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Міністерство закордонних справ забезпечує співпрацю з міжнародними організаціями для захисту прав та інтересів депортованих та примусово переміщених осіб, включаючи дітей.

Державна міграційна служба забезпечує видання посвідчення особи на повернення в Україну.

Координаційний штаб з питань забезпечення реалізації прав і свобод ВПО

18 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 330](#), якою створюється Координаційний штаб з питань забезпечення реалізації прав і свобод ВПО - новий тимчасовий консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України, що сприятиме координації органів виконавчої влади в питаннях захисту прав і свобод ВПО. Координаційний центр:

- Координує дії органів виконавчої влади, з питань забезпечення захисту прав і свобод ВПО.
- Проводить аналіз для визначення проблем, що виникають при реалізації прав і свобод ВПО, та визначає шляхи та методи вирішення цих питань.
- Бере участь у розробці проектів правових актів, що стосуються прав і свобод ВПО та подає свої рекомендації та пропозиції до Кабінету Міністрів України.

Міністра з питань реінтеграції призначено Головою Штабу, а заступника Міністра - заступником голови Штабу. Постійними членами Штабу є заступники Міністрів¹⁰, Начальники або заступники начальників всіх обласних військових адміністрацій та заступники Голів ДСНС, ДМС, Нацслужби, Держпраці та Пенсійного фонду України. Таким чином, Координаційний центр утворюється задля практичного впровадження Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення, а також для посилення реагування на потреби ВПО та їхньої інтеграції. Оцінка роботи Координаційного центру потребує подальшого моніторингу.

⁸ Український національний центр розбудови миру виконує функції Національного інформаційного бюро відповідно до [Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року](#).

⁹ Користувачами Реєстру є центральні та місцеві органи виконавчої влади, правоохоронні органи та державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями,

¹⁰ Перші заступники (заступники) Міністрів юстиції, культури та інформаційної політики, закордонних справ, фінансів, економіки, цифрової трансформації, розвитку громад, територій та інфраструктури, охорони здоров'я, освіти і науки, у справах ветеранів, соціальної політики, внутрішніх справ і Заступник Міністра молоді та спорту

Компенсація за пошкоджене майно

21 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 381](#), в якій визначається процедура компенсації за житло, пошкоджене внаслідок воєнних дій. Ця постанова є одним із підзаконних актів, прийнятих для реалізації Закону про компенсацію.¹¹ Компенсацію згідно з цією постановою можна отримати за житло, якщо:

- Житло було пошкоджене внаслідок воєнних дій після 24 лютого 2022 року;
- Житло знаходиться на території, що на даний момент перебуває під контролем Уряду України;
- Відомості про право власності на об'єкт занесені до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.
- На об'єкті не проводилися жодні ремонтні роботи.

Компенсацію можуть отримати громадяни України, які досягли 18-річного віку і є власниками (співвласниками) пошкодженого житла.

Наступні категорії населення не можуть бути отримувачами компенсації:

- Громадяни України, які перебувають під дією санкцій;
- особи, засуджені за злочини проти основ національної безпеки¹²;
- спадкоємці будь-якої з вищеперелічених категорій¹³.

Перед складанням заяви на компенсацію особа повинна подати інформаційне повідомлення про пошкоджене житло через портал "Дія" до Державного реєстру пошкодженого та знищеного майна та відкрити банківський рахунок з особливим режимом використання.¹⁴

Особа може скласти заяву на порталі "Дія" скориставшись послугою "еВідновлення". Заява повинна містити особисті дані та контакти заявника, реквізити банківського рахунку, адресу пошкодженого житла та інформаційне повідомлення про пошкоджене житло, яке внесено до Реєстру. Якщо особа має пріоритетне право на отримання компенсації, це також повинно бути включено до заяви. У разі потреби слід надати згоду співвласників.

Заявки передаються на розгляд відповідних комісій, які є спеціальними органами, створеними відповідною радою або військовою адміністрацією. Комісії надають консультації заявникам щодо процедури компенсації, проводять огляд житла, складають чек-лист,¹⁵ а також приймають рішення щодо заявок.

Склад комісії повинен складатися з не менше ніж п'яти членів, у тому числі представника правоохоронних органів, який перевірятиме, чи не належить заявник до категорій осіб, які не мають права на компенсацію.

Розгляд заяви повинен здійснюватися протягом 30 днів.

Компенсація надається у грошовій формі шляхом переказу коштів на банківський рахунок з особливим режимом використання. Матеріали та роботи, які можна придбати за допомогою цих коштів, перелічені в Додатку 1 до Постанови. Кошти повинні бути використані протягом 12 місяців, в іншому випадку вони будуть вилучені з рахунку одержувача. Максимальна сума, яку можна отримати в рамках цієї програми становить 500,000 гривень¹⁶.

¹¹ Детальніше в [Тематичному огляді законодавства УВКБ ООН](#)

¹² Злочини передбачені Розділом I Особливої Частини Кримінального Кодексу України

¹³ Дана норма не відповідає принципу індивідуалізації юридичної відповідальності

¹⁴ Гроші на цих акаунтах можуть бути використані тільки на купівлю матеріалів і послуг, визначених у Постанові

¹⁵ Зразок чек-листа представлений у Додатку 2 до Постанови

¹⁶ Постановою #487 від 12 травня 2023 максимальну суму компенсації було зменшено до 200,000 грн.

Варто відзначити, що термін "компенсація" у Постанові №381 використовується як поняття фінансової допомоги для забезпечення мінімальних робіт з придатності житла. Він не відповідає поняттю компенсації, яке використовується в міжнародному м'якому праві, такому як [Основні принципи та керівні положення, які стосуються права на захист і відшкодування шкоди для жертв порушень міжнародних норм у галузі забезпечення прав людини та серйозних порушень міжнародного гуманітарного права](#) або [Принципи щодо відновлення житла та майна для біженців та переміщених осіб \(Принципи Пінейро\)](#).

Інші події

[Відновлення виплат пенсій](#)

18 квітня 2023 року, Уряд України прийняв [Постанову №328](#), яка регулює відновлення виплат пенсій та соціальних виплат для, які були призупинені під час введення воєнного стану. Заяви щодо відновлення пенсійних виплат, які були призупинені під час воєнного стану, можна надсилати поштою пенсіонерам, які наразі проживають за кордоном і отримали тимчасовий захист або статус біженця. Пенсійний фонд регулюватиме процес подання заяв.

Якщо одержувачі пенсій та соціальної допомоги тимчасово перебувають за кордоном і "Укрпошта" має необхідні технічні можливості, вони можуть подати запит на переказ своїх пенсійних та соціальних виплат до країни проживання. В такому разі одержувач покриватиме витрати, пов'язані з процесом переказу.

[Разові виплати особам, що евакуюються](#)

18 квітня 2023 року, Уряд України прийняв [Постанову №347](#), яка змінює коло осіб, що можуть отримати виплати при евакуації, або виплати для осіб, що проживають на територіях, де уряд України нещодавно відновив контроль. Відтепер ВПО, які відповідають вимогам та не отримали фінансової допомоги від міжнародних організацій, можуть подавати заявки на отримання цих виплат.

[Стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги](#)

21 квітня 2021 року Кабінет Міністрів України ухвалив [Постанову №390](#), якою забороняється стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги у відношенні осіб, які переселилися з територій, де ведуться (велися) бойові дії, або тимчасово окупованих територій. Ці положення діють поки громада перебуває у [Переліку](#), затвердженому МінРеінтеграції. Щоб скористатися процедурою, особи, які переїхали з цих регіонів, повинні надіслати своїм постачальникам послуг документи, які підтверджують їх переїзд, такі як довідку ВПО, докази проживання за кордоном або документи від роботодавця тощо.

[Оновлений Перелік територій, на яких ведуться \(велися\) бойові дії](#)

27 квітня 2023 року Міністерство реінтеграції прийняло [Наказ №125](#), яким вносяться зміни до [Переліку територій на яких ведуться \(велися\) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією](#). Цей перелік регулярно оновлюється; включення громади до зазначеного переліку є підставою для отримання державної допомоги на проживання для ВПО.

КОНТАКТИ:

E-MAIL: UKRKI@UNHCR.ORG, **ТЕЛ:** +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ:

UNHCR Ukraine: www.unhcr.org.ua/en - Twitter: www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook: www.facebook.com/UNHCRKyiv - Instagram: www.instagram.com/unhcr_ukraine